

մէքրուհ վէ մէկուն պիւր ատէթին , հէնուզ պիւր պիւր հայտէ պուլու- նան միլլէթիմիդտէ յաւամիմ ու ին- թիշարինա չարմագլըղա, հայր՝ քի ինսաֆ վէ հիճապ իթ մէմիշէր տիր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սրբազան Պատրիարք հայր հազ- րէթիւքնի թէպրէք իշին հէր թա- րափտան , վէ իսլամ վէ իրիսթիյան պագը մուազգամգաթլարտան թէէկ- րափլար կէլմէքտէ տիր :

Միւշարիւէյճ հազրէթիւքնի թէշրիֆիէրի, վէ ուխտ ուսուլինի իճ- րա իտիպ պիթիւրիթիէրի , րէսմէն բաթրիքհանէ թարափընտան պապը Ապիլիէն պիւրիւրիտիկի կիպի , Պա- պը ալի թարափընտան տախի Զաթը շէվրէթիմիթ էֆէնտիլիզ հազրէթ- լէրինէ արզ ու պէհան գըլընմըշ արք- վէ հուզուրի Շահանէլէրինէ չըգ- մաղլըք շէրիֆինէ նայիլ պուլուլմագ- իշին , թապլաթիլլէ միւրապը Շէհ- րիւարիլէրինին սուտուրինէ ինթի- զար օլուհաճագ տըր :

Ս . Պատրիարք հազրէթիւքնի թէշրիֆ վէ ուխտարը իճրապը պալը մահէլլէր միսլուր , էլմիսմինէ տա- խի պա թէլէկրաֆ խապէր վիթիլ- միշ տիր :

Տիւնքի Հայրենիքտէ , միւշարիւէյճ հազրէթիւքնի թարափընտան , Մի- տիլլի ճէգրիէսինտէ միւնֆիտէ պու- լունան Ալիպաշան էֆ . ին չոճու- ճուղուհա կիպի , աֆվը Շահանէլինի իսթիւրհամբնա չարչաճաղընա տա- յիւր իսթիպէր հիմմէթ օլուհաճագ- նուն տախի պիթիւրիթիւքնի իշար օ- լուհաճագ կէօրիւլմիշ տիր :

Սրբազան հազրէթիւքնի հուզուրի Շահանէլէն չըգմաղլըք շէրիֆինէ նայիլ օլուհաճագընտա , պիւրիթտէ կիթիւրհան ժողովտան իւշ եպիսկոպոս վէ Տիւրպաշ հայր սուրբ , վէ Ընդ- ժողով պտեհապետի էֆէնտի , վէ Գաղաթական ժողովտան տախի իրի զաթ պուլունաճագ իմիշ :

Պիւր չօգ զաթլար բաթրիլիլանէնէ ինէրէք ըէսմի թէպրիլի իֆա վէ իճ- րա իլլէտիլէրի կիպի , Հակահա- սունէանլար ըէլիսի Գիւր . էնֆիլիէ- ճիւան Գրիգոր վարդապետ , վէ իւ- միտ առաջնորդու Գիւր . Ստեփան վարդապետ տախի իճրա իլլէմիլլէր տիր :

Սրբազան Պատրիարք հազրէթիւքնի , քէնտիլէրի , մա մէմուլիլիլէն ալուր- զըմըլ մալիւմաթա կէօրէ , սապահլա ելն սաաթ պիւրտէ օտալարընա կէ- լէրէք մէշղուլ օլմագտա օլուհաճագ պաշգա , մէմուլին վէ խատէմէնին տախի , նիհանէթ սաաթ իթիտէ իշ- լէրի պաշարընտա պուլունալարընը էմը ու թէնպիհ իլլէմիլլէր տիր . տի- մէք տիր քի , սալքի սէքիլ օն սէ- նէտէն պէրու նիգամ ու ինթիլիզամը զայպ իթմիշ օլան բաթրիլիլանէտէ , եէնի պիւր իսլահ հալ կէօրիւլմէկէ պաշարմըշ տըր :

Միւշարիւէյճ հազրէթիւքնի , էօյլէ բաթրիլիլէրէ չէսպան օլմանան պիւր խաֆիֆիլէ թարիլիլի ճայիլ կէօրէ- րէք , պիւր թաղըմ ճահիլիլէրէ , միւ- տահիլիլէրէ , վէ չարլաթանլարա երիւզ վիթմէքտէ , վէ սաաթլարճատա ալըպ օթուրմագտա օլմանըպ , իլլա զա-

յէթլէ վագալըք վէ քէմալէթիլ պիւր թարիլիլ թուլմագտա տըր : Ինշա- ալահ պու հալ տէվամ իտէր տէ , միլլէթիմիդ տէ տալըպուլըլար թէ- էսպիւրաթընտան գուրթուլուր :

Գիւր . Տեղապահ հայր սուրբա իհ- սան պուլուլան պիւր գըլթա նիշանը զիլլան , Պապը Ապիլ թարափընտան պիւր մէմուլուր մալսուն իլլէ քէն- տիսինէ իրալ ու թագալմէ հիմմէթ պուլուլմիշ տուր :

Փօրթուգալեան էֆէնտիլին վան- տան պուրահա ճէլպ օլուհաճագ մալիւմաթա , ալըղըմըլ մէսէրէթի- պալիլ իտպէրէ կէօրէ , նէ տախի- լիլիէ վէ նէ տէ աալիլիլէն շէգրէթիլ ճէլիլէթիլ թարափընտան , միւմալ- լէյճ հազրէթնտա հիշ պիւր իթիլիլամ վէ մուհաթ մէկէ տալիլ էսէր պու- լունմաթըլը , ֆագաթ , պիւր միւրա- տը աալի իւղէրինէ , ահաճ պիւր միւտաթիլ իշին վանտա պուլունմա- երպ պուրտա գալմաթնա իլլալմ կէօրիւլմիլիլան ալալըմըշ տըր :

ԴԱՏԱԿԱՆ

ԱՐՇԱԼՈՅՍՈՅ ԴԱՏԱ
ՆԻՍՏ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՆԱԽԱԳԱՀ . - Թէվֆիկի էֆէնտի

Նախագահը հարցուց Յակոբ է- ֆէնտիլի թէ՛ ինչ պիտի գրուցէ այս ծանուցեալ շինծու նամակին համար որ «Արշալուստ» մէջ հրատարակեալ է : Սըվաճեան էֆէնտի պատասխա- նեց թէ՛ ինքը թէհեւ «Արշալուստ» համարատուն էր , բայց թերթին հետ երբեք չէր զբաղւել , թերթին խմբագրութիւնը և անօրինութիւնը յանձնած էր բոլորովին իր եղբորը Արթին էֆէնտիին , որու վրայ լիովին վստահութիւն ունէր : «Այս շինծու նամակը ինչպէս որ յայտնի է արդէն , յաւելցուց Յակոբ էֆէնտիին , երբորս հիւանդութեան միջոցին , իր անձին և թերթին դէմ ուխտեալ թշնամի- ներէ յղացուած դժուարիւն դաւ մ'է , և այսօր ամեն մարդ աղէկ գիտէ թէ՛ այս դաւը որոնց ձեռքերով շինուած և ի գործ դրուած է . ընդ դատա- խաղի օգնականը միշտ կը պնդէ իբր թէ՛ այս նամակը , մենք յերկրած և «Արշալուստ» մէջ հրատարակած ենք : Արդէն դատարանից դիտէ որ որքան անբնական բան մ'է մարդու մը իր անձին ֆրաւերը : Անանկ բան մը ը- նողը անտարակոյս յիմար ըլլալու է : Յակոբ էֆէնտիին ասկէ դատ ընդար- ձակօրէն պատմեց այն ցած խառ- դախութիւնը որ ի գործ դրեր էին Դաթիկոս , Լուսինեան , և Յովհաննէս , խեղճ Սըվաճեանի մահաշուք անկողնէն օգուտ քաղելով . . . :

Կարապետ էֆէնտիին հեղ մը եւս խնդրել իր ամեն գոյնեղով , և ե- րեւոյթներով դատարանին պատմելէ ետք իր ազգու և անորոշիլ լեզ- ւով «Թէրճէմանը էֆէնտի» լրագիրը հանեց , և հոն տեղ դադուած մէկ նամակի մը վրայ դատարանին ուշա- դրութիւնը հրաւիրեց , որով անգամ մը ևս պիտի հաստատէր թէ՛ Լու- սինեան իր ստորագրութեամբ իսկ շինծու , և սուտ նամակ մը դրած է : Ինչպէս որ ամեն ոք կը յիշէ այն ա- մակին մէջ ըսած է «Վսեմ . կուս- կալը բռնութեամբ և զինու. զորու- թեամբ զնախոր էֆէնտիին ձեռքակա-

լած և բանալ դնել տուած է » . «Ա- հաւասիկ վտանգաւոր սուտ մը , ը- սուտ կարապետ էֆէնտիին , որ թէ հասարակաց անգործութիւնը վրդ- վելու հանգամանք ունի , և թէ միւ- նոյն ատեն խոշոր զրպարտութիւն մ'է մեր վսեմ . կուսակալին անձին վրայ որն որ ոչ ատանկ հրաման մը տուած է , և ոչ ալ Սըվաճեան է- ֆէնտիին բանտարկած է , Դատա- րանը լաւ գիտէ որ Յակոբ էֆէն- տիին ձեռքակալումը միմիայն Լուս- դատարանի կողմէ եղած է , և «յն ալ կառավարութեան դուռը հրա- լիրկելով . քանի մը բացատրութիւն- ներ խնդրելէ ետք , Ուստի բաւա- կան զարմանալի պէտք է երեւայ որ , հասարակաց աչաց առջեւ եղած ա- բեւի պէս տեսնելի եղելութիւն մը բողոքովին կ'այլափոխէ և ուրիշ գոյն կ'ուտայ «Թէրճէմանի» թղթակից Լուսինեան :

Երկրորդ սուտն է նաև նոյն թղթ- թղթագրութեան մէջ ըսելը թէ՛ ինքը կուսակալին կողմէ հրաւիրուած է յատկապէս այս կեղտոտ գործին վրայ տեղեկութիւն տալու համար , չենք գիտեր թէ՛ ինչ տեսակ հրա- լերի ձև ու երեւոյթ ունի , մարդ մը որ իբր յանցապարտ գիշեր ատեն տունէ մը կը ձեռքակալուի երկար բարակ խողզարկութիւնէ ետք և ու- տիկաններու ու քօնակալ առաջնորդ- ղութեամբ ի բանտ կը տարուի : Ահա այս , և ուրիշ խել մը կետեր ալ բացարձակ կեղտով կաղաղակն թէ՛ ամբաստանեալ վարժապետը որ- քան բնական օճակութիւն մը դար- ձուցած է իրեն , միշտ սուտ և խառ- դախ լուրերով ասի , անի խաբէլ , և մէկուն միւսին ֆրաւ հասցնել : Եւ ի՞նչ պէտք է նկատողութեան առեւ թէ՛ մարդ մը որ ինքզինքը անմեղ է ապրիլի կողմէ ցուցնել այս գոր- ճին մէջ , ինչու արդեօք երբ լուր կ'առնու թէ՛ զինքը կըփնտռեն , նախ առաջնորդարան , յետոյ աղքատա- նոց , և վերջապէս Մամուրեան էֆի- տունը կապաստալի : Ասոնք կարելի է որ դատարանից այնքան կարեւոր չը թուին , սակայն ես կը պնդեմ թէ՛ բաւական փայլուն նշաններ են Լուսինեանի այդ նամակին հեղինակը ըլլալուն : Ասկէ անդին տակուսի իրեն խոստովանութիւնը կայ խել մը վկայներու առջև , որոնք պիտի լսէ դատարանից ըստ կարգին , և վկայներ որոց ամենն ալ պատուոյ տէր անկախ և պարկեշտ մարդեր ըլլային հա- սարակութեան ծանօթ է :

Ես անանկ համոզուած եմ որ , եթէ Լուսինեան անգամ մը հոս դա- տարանը գոյ և պէտք եղած երեւո- մը առնելով այս գործին վրայ բա- ցատրութիւններ տայ , անմիջապէս ստուգութիւնը պիտի գրուցէ : Պիտի խոստովանի թէ՛ ո՞չք էին այն մար- դիկ որ իրեն իբրեւ գործիք ձեռք առնելով , օրատու մը հօց համար , այս սոսկալի խաղախութիւնը դարբ- նեցին , և իրեն գործադրել տուին , թշուառ Սըվաճեանը տունը փելու և հիմերը տալին ու վրայ ընելու հա- մար , Պիտի խոստովանի թէ՛ ինքը ինչ նպատակի համար «Արշալուստ» դրա- սնեակը կը մտնէր կեղծիք երեւմի «խաղախութիւն» երբեմն «հաշտու- թիւն» և ինչ միջնորդի դէմքով , միշտ զրուցելով հոն , հոս թէ ինքը առաջ-

նորդին և «Արշալուստ» մէջ հաշտու- թիւն կնքելու պաշտօնը ունի : Այն ատենները կաթողիկոսի ընտրու- թեան վրայ լրագիրներու մէջ պայ- քար մը ծագած էր : «Արեւելեան Մամուլ» հոս տեղի տալիսնորդը մի- ալ ընտրելի ցոյց կուտար այդ ա- թուին , իսկ «Արշալուստ» ատոր հա- կառակը կը պնդէր և կեղծակաշնէր թէ Մեղքիսեղեկ եպիսկոպոս արժա- նի չէ նոյն դահուն : Կարծիքները ինչպէս ամեն ինքզինքն նոյնպէս այս մասին ազատ պէտք է ըլլային : Սա- կայն մեր հակառակորդ կողմը այն- պէս համոզուած էր թէ «Արշալու- ստ» գրածները առաջնորդին անունը և աղբեղութիւնը կոտորելու հան- դամանք ունէին , և այդ անունը և աղբեղութիւնը անվրթար պահելու համար մտածեցին «Արշալուստ» գո- ցել , քանի որ միւս կողմէն ընտրու- թեան օրերն ալ կը մօտենային և առաջին մէկու մը (մէհհուլ իւլ հաճիւլ) այսինքն Լուսինեանի ձեռքով այդ Այսթընի նամակը չինեցին : Ընդ- դատարանի օգնական Արիսթիտի է- ֆէնտի ըսաւ թէ չէր ընդունել Լու- սինեանի համար կարապետ էֆէն- տիի արտասանած «առաջ» բառը , քանի որ քիչ մը յառաջ կը պնդէր թէ՛ նամակը իրենց զրկողը և գրողը անի է , ասկէ կը հետեւի որ Կարապետ էֆէնտիին զլուսինեան կը ծանչէ աս- պա ինչպէս անոր առաջ անունը կ'ուտայ :

Կարապետ էֆէնտիին ըսաւ թէ՛ երբեք չի ծանչնար զլուսինեան , և երեսը անգամ տեսած չէ , անոր հա- մար զանի անծանօթ ձեռքով աս- կէ թէ՛ նորէն կը պնդէ իր այս արտա- սանած «առաջ» բառին վրայ : Արիս- թիտի էֆէնտիին պատասխանելով այնպէս Կարապետ էֆէնտիին առջի առաւելութեանց , եղբակցուց վեր- ջապէս թէ՛ զլուսինեան չկրնար դա- տած կապակածները չօգտիլելի վատ- տերով հաստատուած չեն , և թէ՛ այդ նամակը Սըվաճեանի կողմէ յե- րկրուած է թէ՛ նամակին գիրը ասկէ առաջ երեւաւ տարի յառաջ գործած- ուած «առ» բառով գիրն է՝ իսկ լե- զուն ճիշդ տոյ օրուան ոճը , և այդ ալ դիտմամբ եղած է , իստիպե- լալի իմաստաւոր ճամբայ մը գրու- նելու համար :

Կարապետ էֆէնտիին ըսաւ թէ՛ այդ գիրը ոչ թէ ըսան , երեսուն պլ աւելի հին , հարկու , երկու հա- թիւր տարուան գործածուած գիր մ'է , և միմիայն վարժապետներու յատուկ : Օրեր վարժապետները յա- լեցուց պատուարժան փաստաբանը , դրութեան մը բեւեռուած կը մնան , և թէհեւ հարկ ըլլայ իսկ տեղերին կը փոխեն դրութիւններն չեն փոխելու : Այս պատճառաւ դատարանից կը խնդրեմ որ Լուսինեան վարժապետը հոս բերել տալով գիր մը գրել տայ անոր ծանուցեալ նամակին հետ զայն բաղդաւէ : Յերկուստէք տակալին շատ ընդամալսութիւններ ըլլալէ ետք , կարգը եկաւ վկայներու ուն- կընդրութեան խնդրոյն : Արիսթիտի էֆէնտիին խոսիւ պիտեց թէ՛ վկայ- ները լսելու պէտք չ'կայ , քանի որ ամեն բան հաստատուած է արդէն :

Կարապետ էֆէնտիին պահանջեց դատարանէն անպատճառ վկայները

Հէր մէծիօր պղէտօրիցե, սէնէ
իլնտէքի վարիտաթընտան գարաթ
մագ իւրցէ, պիր սէնէ գարփընտ
ինտէլ իղթիգա, եհիլիրմի պէշ պ
ղուրուշա գատար իսթիգարադա մ
ղուն զըլպ, պուրնան զիտաէս
ճէմլեհէթի ումուսլիյեէի պէլէտ
եհնին թաստիգնէ միւթէվազըփ
լաճազ տըր. վէղնէնի հէր այ պս
լարընտա վիրէճէկի իմալ իւզըրի
մէճիւսի պղէտօրիցետէն իքի աաղ
մուհաոէպէնէ իլէ պէրապէր, այ
պիր տէֆա, վարտաւթ վէ սարփ
եաթընէ հիւապընթ պիլթէթազը
վէզնէնին մէվճաւտունու մուայեթ
վէ թաատատ իթտիրէճէ.ք տիր